

PM Inventering av groddjur Södra Storvreta

Storvreta, Uppsala kommun

Bakgrund

I samband med planeringen av ett nytt bostadsområde i södra Storvreta har en inventering av större vattensalamander och andra groddjur gjorts inom ett område på fastigheten Fullerö 23:4 (fig.1).

Figur 1. Översiktskarta som visar inventeringsområdet, numreringen anger de undersökta våtmarkerna.

Metod

Inventeringsdagarna skedde under dagar med gynnsamt väder för groddjur. Ett dagsbesök genomfördes den 6/4 för att undersöka förutsättningarna för sommar- och vinterhabitat i området. Därefter gjordes två nattbesök 19/4 samt 24/5. Samtliga observationer av grodor, romklumpar och salamandrar noterades med art, typ av fynd, GPS-punkt och om möjligt med kön. Under nattinventering var det alltid två personer som inventerade tillsammans, av säkerhetsskäl under arbete vid våtmark men även för att hinna inventera ett större område på kortare tid. Under natten besöktes våtmarkerna för att se lekande grodor och höra spelande grodor. Salamanderinventeringen utfördes med metodik liknande den rekommenderad av Naturvårdsverket gällande inventering och övervakning av större vattensalamander, *Triturus cristatus* (Malmström m.fl., 2005). Metoden som användes var visuell observation med hjälp av lampa. Metoden är icke-invasiv och eftersom inventeraren sällan behöver röra sig i vattenmassan, förhindras även spridning av möjliga patogener (t.ex. sporer från chytridsvamp) mellan våtmarkerna. Vid varje stopp undersöktes strandzonen under minst 30 s innan inventeraren fortsatte. Inventeringen utfördes under den tid på året som rekommenderas vid

groddjursinventeringar, då de leker och är som mest aktiva (april – maj), samt den tid på dygnet då groddjur anses vara mest troliga att noteras. Denna metod används främst för att påvisa närvaro av groddjur. För att göra en bedömning av populationens storlek krävs det fångst med fallor.

Resultat

Vid det första nattbesöket (19/4) noterades endast en mindre vattensalamander i våtmark 2. Vid det andra nattbesöket (24/5) noterades en större vattensalamander, två åkergrödor och grodyngel från brungrödor (troligtvis åkergroda) i våtmark 2. Flera individer av mindre vattensalamander hittades i våtmark 1. I de övriga våtmarkerna sågs inga groddjur (tabell 1, fig. 2).

Tabell 1. Besökta våtmarker och fynd av groddjur.

Våtmark	Arter	Kommentar	Beskrivning
1	Mindre vattensalamander	Ca 8 individer sågs	Ganska grund våtmark med mycket vitmossa. Våtmarken är relativt öppen och solbelyst.
2	Mindre vattensalamander, större vattensalamander, åkergroda	1 mindre vattensalamander, 1 större vattensalamander. 2 åkergrödor och grodyngel av troligtvis åkergroda.	Större våtmark med vitmossa och starr, en del klibbaltrösklar. Våtmarken verkar vara ett bra groddjurshabitat.
3	Inga fynd		Ganska igenvuxen våtmark med mycket videbuskar kring.
4	Inga fynd		Litet sumpigare område på ett gammalt hygge, mycket uppväxt av ungskog omkring.
5	Inga fynd		Området var uttorkat vid besök 6/4 och besöktes därför inte fler gånger. Våtmarken bestod av en del av ett dike och kan fungera som en fuktigare födosöksområde för groddjur.

Endast en individ av större vattensalamander observerades under inventeringen, vilket kan tyda på att det är en mindre population. När det är stora populationer brukar man oftast se flera individer. Området var dock svår-inventerat och fler individer kan ha uppehållit sig i mitten av våtmarken där det inte gick att komma åt att se. Det var dessutom väldigt mycket pollen på vattenytan som försvårade sikten ytterligare.

Enligt fynduppgifterna från artportalen har det funnits större vattensalamander i området sedan 1997, vilket kan tolkas som att det är en ganska stabil population i området. Även skogen runt omkring verkar ha varit relativt orörd sedan 1960-talet, vilket indikerar att inga större förändringar har skett kring våtmarkerna som kan ha påverkat populationen.

Fynd av vuxna individer av åkergroda samt fynd av grodyngel som troligtvis är från åkergrödorna, gjordes i området. Grodyngel sågs på flera platser i våtmarken och kan tyda på att det finns en stabil population av åkergrödor i området.

Våtmarken i sydvästradelen (våtmark 5) bedömdes inte vara ett lämpligt lekvatten då det var uttorkat vid besöket 6/4. Därför besöktes inte denna våtmark fler gånger.

Figur 2. Karta som visar fynden av groddjur samt placering av våtmarker inom det inventerade området.

Skogen som omger våtmarkerna är varierande och har goda övervintringsmöjligheter. Terrängen är mycket blockrik med olika strukturer som groddjur kan utnyttja som övervintringsområden (för att veta exakt vart groddjuren övervintrar behöver man sätta sändare på djuren).

Arter inom Artskyddsförordningen

Samtliga groddjursarter omfattas av juridiskt skydd enligt Artskyddsförordning (SFS 2007:845). Större vattensalamander och åkergröda är fridlysta enligt 4§ i Artskyddsförordningen. Det innebär att det är förbjudet att skada, döda och fånga vilt levande exemplar. Det är också förbjudet att skada artens ägg eller larver, ta bort dem från vattnet, samt att skada eller förstöra artens livsmiljöer. Åkergröda är upptagen i EU:s art- och habitatdirektivs bilaga 4. Större vattensalamander är upptagen i EU:s art- och habitatdirektivs bilaga 2 och 4. Vanlig groda, vanlig padda och mindre vattensalamandern omfattas av 6§ vilken säger att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.

Påverkan av populationen i etapp 1

Populationen av groddjur kommer sannolikt inte påverkas under första etappen av utbyggnaden av södra Storvreta då detta område ligger sydväst om det troliga hemområdet och lekvattnen (fig.3). Större vattensalamander har ett hemområde på 50 till 300 meter radie från sitt lekvatten. Ungefär samma storlek på hemområde gäller för de andra groddjursarterna. Den planerade vägen ligger precis i utkanten av det troliga hemområdet för groddjuren och innebär ingen större habitatsförlust, då denna del av område redan är påverkat av skogsbruket och saknar i nuläget flera biotopkvaliteter. Skogsområdet söder ut om den planerade vägen är så pass långt ifrån lekvattnen och bedöms därför

inte vara ett troligt övervintringshabitat, därmed är det inte troligt att vägen skapa en barriär för groddjur.

Våtmark 5 som ligger i närmast i anslutning till etapp 1 bedöms inte som ett habitat som är viktigt för groddjurspopulationen i området, då det är en del av ett dike som inte verkar hålla vatten tillräckligt länge på säsongen för att kunna fungera som ett lämpligt lekvatten.

Figur 3. Bakgrundskartan är illustrationsplanen. Kartan visar placeringen av bostäder och väg i etapp, i förhållande till våtmarkerna, groddjursfynden samt troligt hemområde beräknat på en radie på ca 100–300 m från lekvatten.

Förslag på åtgärder för att minska negativ påverkan vid kommande etapper

Den bästa skyddsåtgärden är att lämna kvar så stor del som möjligt av skogen runt våtmarkerna. Beroende hur byggnationerna i de senare etapperna placeras kan våtmarkerna och den omkringliggande skogen påverkas. För att undvika negativ påverkan från en habitatminskning är en lämplig åtgärd att skapa ett skyddsområde som motsvarar groddjurens hemområde. Skyddsområdet behöver inkludera lekvatten, sommar- och övervintringshabitat. En lämplig storlek på skyddsområdet är ca 100–300 meter i radie från lekvatten (fig.4). Inom detta skyddsområde bör man undvika avverkning av skogen, köra med tunga fordon och rensa bort död ved. Om en avverkning av skogen inom hemområdet ändå behöver göras bör detta inte göras under vintern eftersom groddjuren har sina övervintringsplatser i skogen och kan därför skadas.

Om det inte går att undvika påverkan på våtmarkerna bör det inte göras några ingrepp under fortplantningsperioden när det finns rom eller yngel i vattnet. Fortplantningsperioden skiljer sig åt mellan del olika groddjursarterna, därför är det lämpligt att undvika arbeten i lekvatten mellan mars och september. Grodorna börjar sin lek i mars-april och ynglen är färdigutvecklade någon gång under

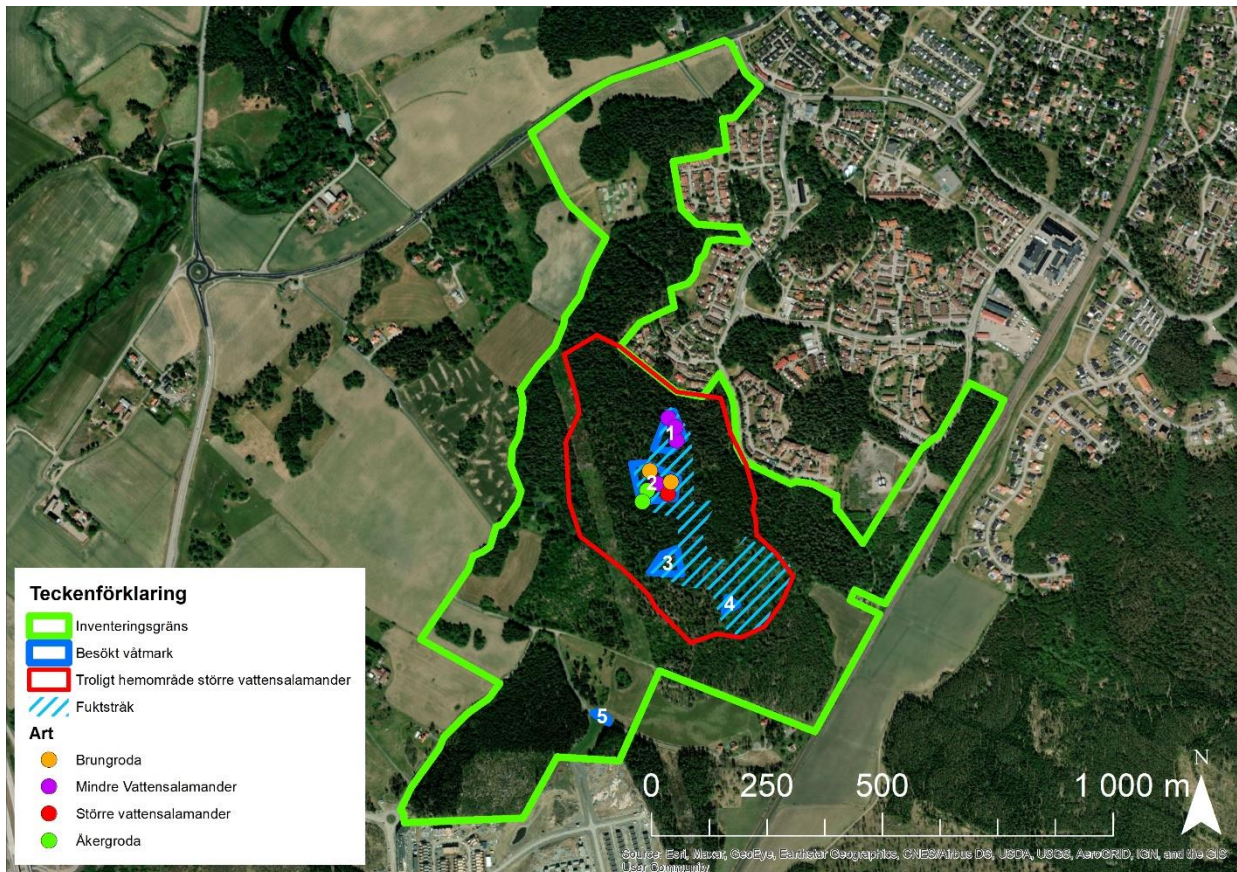
försommaren, större vattensalamander börjar sin lek runt maj och ynglen är färdigutvecklade ca 4 månader senare. Om bygnationer sker i närheten av lekvatten bör man vara försiktig så att inte de hydrologiska förhållandena ändras så att lekvatten torkar ut tidigare på sommaren.

Om det i senare etapper visar sig att det inte går att undvika påverkan inom groddjurens hemområde kan en lämplig åtgärd vara att skapa nya lekvatten och nya övervintringsmiljöer i närområdet. Att skapa nya potentiella lekvatten i närområdet kan stärka den lokala populationen av groddjur. Det finns flera exempel på att det kan fungera att skapa nya lekvatten till groddjur, men det är självklart bättre att behålla befintliga. Groddjur är ganska trogna sina lekvatten och det kan vara svårt för dem att hitta till nya. Nyskapade lekvatten behöver några år på sig för att ett fungerande ekosystem ska hinna utvecklas. Därför bör man ha en lång framförhållning när man skapar nya miljöer så groddjuren har tid på sig att etablera sig i den nya miljön. Växter som planteras in i nyskapade lekvatten bör komma ifrån lokala populationer och dammarna måste hålla vatten under hela sommaren då yngel av större vattensalamander har en lång utvecklingstid. Det är även viktigt att man inte bara skapar nya lekvatten utan även in planerar så det finns ett stort antal övervintringsmiljöer samt sommarhabitat i närområdet. Nya övervintringsmiljöer kan skapas genom att man bygger stenrösen och lägger ut högar med död ved.

Om bilvägar behöver anläggas i närheten av groddjurens lekvatten bör de inte placeras mellan lekvatten och lämpliga övervintringsområden då det kan skapa en dödsfälla för groddjuren om de måste passera en bilväg. Om det ändå behöver anläggas vägar inom groddjurens hemområden kan en lämplig åtgärd för att lindra påverkan vara att skapa faunapassager.

Påverkan på potentiella spridningsvägar

Förutom de lite mer permanenta våtmarkerna finns det ett fuktstråk (fig. 4) med mindre vattenspeglar och diken som tillfälligt blir vattenfyllda under regnperioder men som inte är permanenta vatten. Detta fuktstråk kan fungera som spridningsvägar inom området samt som sommarhabitat där groddjuren kan födosöka i en fuktig miljö. Illustrationsplanen (fig. 3) visar på att den planerade bebyggelsen i etapp 1 förmodligen inte kommer att påverka groddjurens hemområden och spridningsvägar i någon större utsträckning. En åtgärds för att minska den negativa påverkan i senare etapper är att skapa nya spridningsstråk i landskapet i form av nyskapade dammar och fuktstråk där det inte planeras bebyggelse, förslagsvis kan området under och kraftledningsgatan vara ett lämpligt område att skapa ett nytt spridningsstråk.

Figur 4. Karta visar de inventerade våtmarkerna, groddjursfynden, troligt hemområde för större vattensalamander samt utbredningen av fuktstråket som kan fungera som spridningsvägar.

Källor

SLU. Artfakta.se. www.artfakta.se (2021-05-20)

Bina, P. (red.) 2015. Grodans år. Faunaväktariatet uppmärksammar Sveriges groddjur Amphibia. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Malmgren, J.C. 2007. Åtgärdsprogram för bevarandet av större vattensalamander och dess livsmiljöer (*Triturus cristatus*). Rapport 5636. Naturvårdsverket.

PM upprättat av: Sara Lundkvist, Naturföretaget